

1945
1995

TEMA DEL DIA: 50 ANYS DE LA FI DE LA SEGONA GUERRA MUNDIAL

1945
1995

De la desesperació a l'esperança

Com van viure la guerra quatre catalans de les nostres comarques

SUSANA PAZ
Manresa

Amat-Piniella, Josep Señal, Francesc Playà, Josep Pons, Josep Real, Enric Conill i Jacint Carrió. Són els noms dels set manresans que van sobreviure als camps de concentració nazis durant la Segona Guerra Mundial. En total, a les comarques de la Catalunya interior van ser prop de vuitanta morts. Ara, l'únic manresà que pot explicar-ho és Jacint Carrió, actualment regidor del PSC a Manresa, que avui és a Mauthausen commemorant el cinquantè aniversari de l'alliberament del camp. Tres dies després s'acabava la Segona Guerra Mundial a Europa.

Abans de marxar, Carrió comentava que, amb aquesta celebració, l'únic que vol és que «allò no es repeteixi». Diu que ha explicat moltes vegades tot el que va passar, però que les sensacions encara se li enganxen a la pell, sobretot el sentiment de desesperació quan «després de perdre la Guerra Civil Espanyola i de passar per França, arribaves a un camp de concentració. Et pensaves que ja eres a l'infern. De fet, vivíem entre morts». Els afusellaments, les cel·les de càstig, la necessitat de menjar —«era de l'únic que parlàvem amb els companys»—, les garrotades, les formacions —«dues de diàries»—, els penjats i l'esperança: «el 1942 vam trobar un diari de La Vanguardia. Allà explicava que Alemanya havia entrat en guerra amb Rússia, i Amat-Piniella ens va assegurar que els alemanys perdrien la guerra. I

ARXIU/JACINT CARRIÓ

Jacint Carrió al costat de la placa en record dels manresans morts. La va portar a Gusen el 1985

va tenir raó». Mentrestant, però, i entre les barbaritats comeses als camps, Carrió en recorda una: «al camp de Gusen, després de venir de treballar, havien de formar. Un dels presoners estava a punt de morir, físicament no s'aguantava i demanava aigua. El comandant s'hi va apropar i li va dir: 'tens set?', es va abaixar els pantalons i li va orinar a la boca».

Però, a banda dels camps de concentració, els catalans van viure la Segona Guerra Mundial

des de diferents fronts. És el cas de Pedro Flores, un argentí que als set anys va venir a viure a Manresa i es va exiliar a França fins a la mort de Franco; de Ramon Casals, un berguedà que viu a la Cerdanya francesa; o de Luis Buil, fill d'Osca i solsoní des de fa molts anys. Buil i Flores van lluitar a la resistència francesa.

Ramon Casals, conegut com a Ramonet xic, republicà i militant del sindicat de la CNT, va passar la frontera després que els nacio-

nals guanyessin la guerra. Allà va viure en diferents camps de treball francesos fins que va ser fet presoner pels alemanys i va anar a parar a una companyia de càstig. Explica que «pel desembarcament de Normandia, dos companys i jo vam aconseguir salvar la vida perquè ens vam amagar en un lavabo. Els alemanys estaven desesperats i no ens van buscar». Van fugir i una dona els va amagar fins al final de la guerra: «sense ella hauríem mort».

La lluita dels refugiats antifeixistes a la resistència francesa

«En els temps de la resistència armada francesa, el cinquantà per cent dels seus integrants eren espanyols», explica Pedro Flores, que va lluitar a França contra el nazisme. Abans, però, i després d'arribar a França, Flores va anar a raure als camps de concentració francesos, dels quals recorda «el seu tracte inhumà. Érem mà d'obra i ens distribuïen en grups de treball. Quan comença la Segona Guerra Mundial i arriben els alemanys a les portes de París, ens van obligar a signar el dret d'asil, amb què ens comprometíem a lluitar per França». Flores, de vuitanta anys, diu que una part d'aquests espanyols van ser fets presoners pels alemanys i portats als camps de concentració. Els altres van passar a formar part de la resistència: «hi vaig entrar perquè, primer, els refugiats érem antifeixistes i la lluita l'encaminaven contra el moviment nazi». Diu que «els llibres d'història no expliquen tota la veritat. Per exemple, a París, el general alemany es va rendir a un d'espanyol».

Per la seva banda, Luis Buil va participar en la «resistència urbana» després d'haver estat, també, als camps de treball. No es va voler allistar a l'exèrcit francès però «estava disposat a anar a la guerra contra els alemanys».

TESTIMONI

JACINT CARRIÓ *

Avui fa cinquanta anys vaig ser lliure

Avui és 5 de maig de 1995. Fa 50 anys que em trobava presoner al camp d'extermini nazi de Gusen, camp annex a la central de Mauthausen, situat a Àustria i sota el control alemany. En aquest camp, durant cinc anys, varen morir dotze manresans i altres tants de les comarques del Bages i del Berguedà. En altres moments he escrit i parlat molt dels fets ocorreguts en aquells camps. Avui parlaré de l'alliberament de Gusen.

Són les 5 de la tarda del dia 5 de maig de 1945. Arriba una tanqueta de les Forces Americanes. «Ja són aquí, ja són aquí», diuen els que són més a prop de la porta del camp. Efectivament, ja són aquí. Entra un sergent i un soldat americà i parlen amb el responsable, un pres nominat pel Comitè Internacional del camp, després que varen fugir tots els contingents de les S.S. Puja dalt el balcó, una tribuna encarada a

l'interior de la plaça de formacions del camp, on hi havia, des de 1940, una metralladora enclavada. El sergent ens va saludar i tot seguit va arrencar la metralladora i la va llençar al mig de la plaça. Aquí la multitud ja no va poder més i va esclatar el gran entusiasme: «Som lliures, som lliures».

Sergent i soldat demanen calma i serenitat. El gruix de les forces encara no és aquí i podrien passar moltes coses. Però l'ànim de la majoria és de sortir d'aquell lloc dient «ja n'hi ha prou», i es trenquen les filferrades elèctriques i els murs de pedra del camp. Uns sortim per cercar la llibertat, altres per veure si troben alguns S.S. per liquidar comptes.

Jo i altres manresans ens vàrem quedar esperant que arribessin les ajudes promeses. Efectivament, l'endemà arriben camions al camp, plens de menjar, roba i medicaments. És

esgarriós però hi ha encara presoners que moren per minuts. «Quina llàstima», però el seu estat físic no aguanta més.

Dos dies després arriba un estat major de l'exèrcit rus, que es troba acampat als afores de Viena, i s'emporta els seus compatriotes. Hi ha abraçades d'èmfoc. Igualment, els dies següents varen anar sortint els francesos, polonesos, italians i alguns altres. Els espanyols érem una altra qüestió. Nosaltres no teníem un govern que es preocupés per la seva gent. Caldrà arribar a França per poder solucionar la qüestió.

El dia 16 de maig arriben camions americans per transportar els espanyols i altres. Ens demanen on volem anar. A mi, em varen dir si volia anar amb ells, a Amèrica, «on seràs tractat com un ciutadà». «No, gràcies, vull anar a França i després cap a Espanya». Pugem als camions i ens porten a la ciutat de Linz, a

vint quilòmetres del camp. Hi ha uns avions per anar a França, però els malalts tenen prioritat. No hi cabem tots. Som milers.

Es forma un tren de càrrega descapotat i comencem a marxar. Però arribem a un poble totalment destruït i a continuació a un altre. Amb ponts i carreteres totalment destruïts. Arribem a Munic. Parem. Novament tot s'arranja. El 22 de juny arribem a París, a l'estació de l'est. A la sortida hi ha luxosos autobusos que ens esperen i ens porten al centre de la ciutat, a l'hotel Lutecia.

Entrem als menjadors. Quines taules, quins coberts, ple de flors i d'un menjar exquisit!. Feia molts anys que no havíem vist res així. Uns ploren, altres riuen. Sort que hi ha unes mademoiselles que ens serveixen: manger, manger. Amb els dits, és igual. Sou a casa vostra. Havíem perdut el costum de tallar la carn o pelar una taronja.

Seguidament anem cap a les dutxes, amb aigua calenta. Ens donen roba interior, un vestit civil, cinc mil pessetes en francs i documentació francesa. Passem una revisió amb cinc metges especialistes, davant un jurat civil i militar, per si tenim res per explicar. Fets aquests tràmits,

anem a una residència dels soldats a dormir, en la qual hi ha un bufet lliure i permanent dia i nit, gratuït, amb autorització per circular amb els transports públics.

Ara sí que ha arribat la llibertat. Al cap de vuit dies marxo cap a Périgueux per buscar la família i també per treballar-hi.

El record de Mauthausen i de Gusen encara perdura. És la promesa feta l'any 1941: «si queda algú, que expliqui a tothom que hem estat en les entranyes del feixisme». Fa unes setmanes he estat convidat a instituts de Manresa i comarca per explicar els meus records i m'ha animat veure com la joventut s'interessava pel tema. Ja era hora que la por i el silenci de parlar de la deportació dels camps d'extermini nazis s'hagi acabat d'una vegada. Endavant joves i grans. Procurem que fets semblants no es repetixin mai més.

Avui, dia 5 de maig de 1995, l'Amical de Mauthausen anirà amb ex-deportats, familiars i amics a Mauthausen i a Gusen, juntament amb delegacions de vint països, per recordar i homenatjar els nostres compatriotes.

(*) Carrió és un dels supervivents catalans als camps de concentració nazis.